

Kestävä kehitys

Kirjailija Alice Walkerin sanoin:

***Katso tarkkaan nykyisyyttä, jota
rakennat. Sen tulisi muistuttaa
tulevaisuutta, josta haaveilet.***

**-> Miten käsitellä
aihetta nuorten
kanssa
kiinnostavasti?**

- Ihminen ei ole kone. Pelkkä tiedon jakaminen ei ole vaikuttavaa eikä monelle nuorelle ehkä kiinnostavaakaan.
- Tarjoa mahdollisuuksia tunteiden käsittelyyn, arvoista ja asenteista keskustelemiseen sekä käytännön vaikuttamiseen.

Oman koulun askelmerkit

Komentosilta rehtoriverkostolta tulossa:

(mukana 19 perusopetuksen ja 17 lukion rehtoria eri puolilta Suomea)

KOMENTOSILTA
Kestävän sivistyksen rehtoriverkosto

Toimenpidesuosituks
kestävän koulun
rakentamiseen

Kestävä kehitys paikallisessa opetussuunnitelmassa

← sitouttaa kaikkia, on yhteinen jatkuva prosessi

Arvo

- **Se ohjaa koulun toimintaa ja ajattelutapaa.**
- Esimerkiksi: vastuullisuus, luonnon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus.
- Näkyy arjessa: kierrätys, energiansäästö, tasa-arvon edistäminen.

Tavoite

- **Se on myös asia, johon pyritään aktiivisesti.**
- Esimerkiksi: vähennetään koulun hiilijalanjälkeä tai lisätään oppilaiden tietoa kestävästä elämäntavasta.
- Näkyy opetuksessa ja projekteissa.
- **👉 Kestävä kehitys on koulussa arvo, joka ohjaa toimintaa – ja samalla tavoite, jota kohti pyritään konkreettisilla teoilla.**

JOHTAMINEN

- rehtori mahdollistaa ja pitää yhteisen suunnan

Komentosilta hanke

kestävän sivistyksen rehtoriverkosto:

"Koulutus on vahva tapa muuttaa maailmaa, mutta tarvitsemme kouluihin rohkeita kippareita pitämään suunnan selvänä ja nostamaan kestävyiden koulun toimintakulttuurin ytimeksi.

Komentosilta kokoaa valtakunnallisesti yhteen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreita, jotka kokevat, että paremman maailman puolesta on järkevää toimia ja pitää ääntä yhdessä."

MUTTA on muistettava

Kestävän kehityksen asioissa on jaettu tavoite. Rehtori mahdollistaa, mutta vain kouluyhteisössä yhdessä tehden siitä tulee osa toimintakulttuuria ja pedagogiaa.

Lukion pedagogia alkaa heti sisään astuessasi

Yhteisöllisessä koulussa

- kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintakulttuuriin
- yhteisössä on eri tehtäviä:

Osa valmentaa ja toiset opiskelevat, osa siistii, hoitelee rakennusta, huolehtii ruuasta ja rehtori on käytännössä toisten työn mahdollistaja.

Mutta kaikilla on sama päämäärä:

mikä se sinun kouluyhteisössä on?

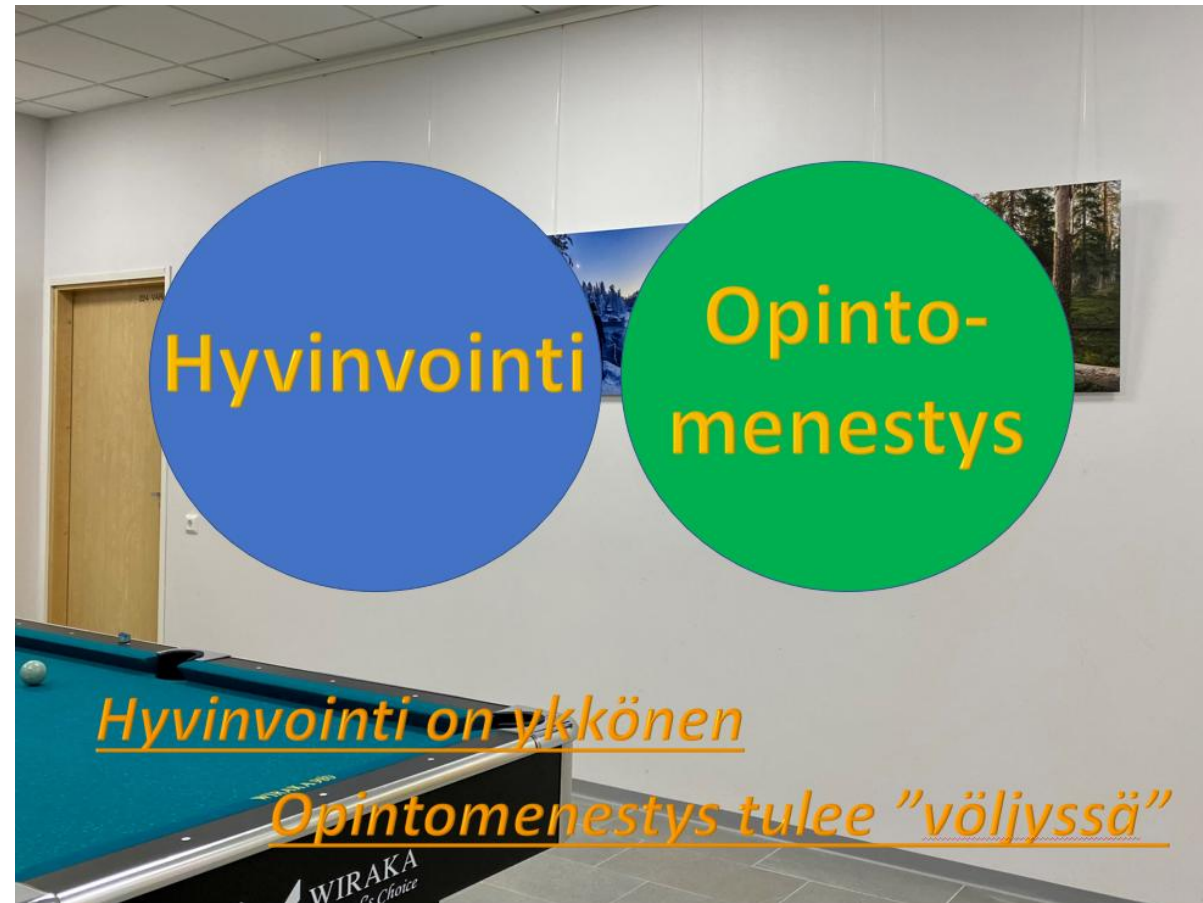

Lukion yhteinen toimintakulttuuri - pohdittu yhdessä ja kehitetään yhdessä, esitellään uusille opiskelijoille ja selitetään huoltajille.
Mitä se teidän koulussa on?

Esim. kuva.

Hyvinvoiva opiskelija
jaksaa paremmin myös opiskella.

Koulun tilojen viihtyisyys ja
koulun toimintakulttuuri mietitään.
Miten palvelee jaksamista,
hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja mutta myös
ekologista kestävyyttä.
Seuraavassa esimerkkejä, mutta
kouluyhteisö toki rakentaa aina oman
”meidän koulun” toteutuksen.

Pingis ja biljardi. Koulu tarjoaa pallot ja mailat, kunhan jätteiden lajittelu toimii.

Oikea opiskelijoiden ”kahvio” tai tila, värityskirjat ja tussit, pelit, eväille jääkaappi, mikro, vedenkeitin, ei kertakäyttöastioita vaan omat mikit....

Joissakin kouluissa on opiskelijakunnan hallituksen tila. Mutta palveleeko se yhteisöllisyyttä vai päinvastoin tukeeko erottuvuutta? Jos tilat on kaikkien käytössä tasapuolisesti, toteutuu tasa-arvo ja yhdenvertaisuus paremmin? Voiko hallitus käyttää samaa neuvottelutilaa kuin henkilökuntakin käyttää?

**Hassutkin ideat kannattaa toteuttaa:
lukion halinallet...ÄI-luokassa orava.**

**Kierrätys: pirttikalusto naarmuineen
Hankittu torista, kansanperinnettä,
turvallista ja kotoista.**

Luontovalokuvat pehmentävät, tuovat hyvää oloa ja toimivat opetustauluina. Kaikki tilat voi pitää opiskelukäytössä esim. portaikkosyvennyksissä palamattomat huonekalut.

Rakenne ja palkkaus (asenne 12 henkilöstäkin saa monta tiimiä)

Lukioressurssista, mahdollisesti kunnan TVA:sta:

→ **Ryhmänohjaajille** 2 vvt (FF-nuoret keskitetty, jolloin ko. RO 3 vvt), ryhmänohjaajat ovat mukana ryhmänsä ja myös koko koulun yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia rakentavissa tilaisuuksissa.

→ **Hyvinvointitutoreiden ohjaava opettaja**

→ **Opiskelijakunnan hallituksen ohjaava opettaja**

→ **Opiskelijoiden Keke-tiimin ohjaus, keke-opettajat (mielellään 2)**

yhdessä rehtorin kanssa kootaan vuosittain lukion ja siihen toiminnallisesti liittyvien eri toimijoiden koordinoitkokous, jossa opiskelijoiden edustus tärkeä.

→ **Hyvinvointikoordinaattori (opettaja)**, valikoi tehtävät tunneille ja tarvittaessa ryhmänohjauksiin ja opepajoihin, kun aiheena hyvinvointi tai yksinäisyyden vähentäminen. **Hyvinvointitiimiä** myös opo+erityisopettaja

→ **KV-koordinaattorio** (opettaja), tiimi opettajista

→ **YRTTI-opet**, yrittäjäyyskasvatus. Oppitunnit tuntikehyksestä. Osaltaan tuoneet yritteliäisyyttä toimintakulttuuriin.

→ **Liikkuva opiskelu –opettaja** (ei ole liikunnan opettaja). Muistuttelee ja innostaa, valitsee opepajoihin materiaaleja, järjestää opiskelijoiden kanssa välituntitempauksia. On myös yhteydessä hankkeeseen.

Kaikessa toiminnassa on tärkeää, että asiat pohditaan yhdessä opettajakunnan kanssa ja kaikki sitoudumme mukaan ja mahdollistamaan. Teemme myös osaltamme sovitut esim. oppitunneilla istumisen tauotus, koska Liikkuva opiskelu.

Kaikkeen voisi liittää sanan ”yhdessä rehtorin kanssa” eli jotta saadaan yllä olevat jaetuiksi ”meille tärkeiksi asioiksi”, tarvitaan rehtorin innostuminen ja tuki mukaan.

Suunnitelmat prosessoidaan yhdessä.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Hyvinvoinnin vuosikello – oleellista on luoda koulun oma ”strukturi”:

- Jaksoteemat (omat eri ikäluokille), joihin yhteiset harjoitteet
- Jakson 1. päivänä aina :
 - RO-tunti, kun muulloin on 15-20 min/vko
 - Walk in –kuraattori
- Sovituilla oppitunneille jaksoissa otetaan harjoitteet, jotka ko. aineenopettaja toteuttaa, hyv. koordinaatti valinnut/muokannut -> lisäämään hyvinvointia, yhteisöllisyyttä, yksilön huomioimista, kannustamista, kuuntelemista, jakamista...
- Hyvispysäkit kahviossa: kuraattori & etsivä, esim. Mieli ry:n materiaaleja
- T-hetket ja rästäpajat, matikkapaja
- Pitkin lukuvuotta turnaukset: biljardi, pingis, shakki
- Välituntiaktiviteetit ← hyvinvointitutorit
- Säännölliset omat kyselyt, samat vuosittain (omat ja School to Belong) → vertailukelpoisia.
- Tour de Mulu (pyöräily ja juoksu –tempaus), isommat liikuntatempaukset

Materiaalit ja pankki

- School to Belong, Mieli ry, Liikkuva opiskelu: materiaalit, ideat, **kyselyt** ja opekoulutusmateriaalit, kouluttajat.
- Päättöviikoilla säännöllisesti opepajat klo 12-15

Materiaalit 1. drivessä ja 2. hyvinvointikeitaalla mm.:

- Ryhmänohjauskansiot ohjeineen 1, 2, 3 vuodelle
- Hyvinvointitehtäviä kerätty oppitunneille diginä ja muovitaskuissa opettajalle mukaan (koordinaattori valkkaa ja muokkaa)
- Vuosittaiset koulun omat kyselyt (mahdollista vertailla)
- LOL-liikkuva oppitunti – toiminnallisten tehtävien kuvaus oppiaineittain
- MuLu-sukka ohje

Liikkuva opiskelu lukioon

Liikkuva opiskelu kirjataan
OPS:iin ja
Opiskeluhuoltosuunnitelmaan

Liikkuva opiskelu opiskeluhuoltosuunnitelmaan

Toteutus käytännössä:

- pedagogialla istumisen breikki 75 min oppitunneille
- Break pro -ohjelma käytössä
- Liikkuva opiskelu -kortit tunneille (saa yhden pakan ilmaiseksi liittyessä hankkeeseen, mutta löytyy myös monistus pohjana)
- ryhmäkeskustelut kävellen
- Matikkatehtävät (tai muu aine) käytävillä, lähdetään tunnilla kiertämään ja ratkomaan.
- helpoimmillaan: ”tulkaa hakemaan moniste” eli opettaja ei jakamassa
- Pedagogiset ratkaisut. Liikkuva opiskelu –materiaaleissa, hankkeeseen liittyessä saa myös opekoulutusta. Katso erillinen keke linkki pdf.
- Välituntiaktiviteetit ja vaikka turnaukset.
- Yhteisöllisyyttä rakentavissa tempauksissa tekeminen: lennokin heittokisa salissa tai rivissä paperi-kivi-sakset –kisa salissa...
- Dian kuvassa 7 hengen sukset, luistavat parhaiten lumetta...käytössä vuosittain tempauksissa, tarvitaan useammat parit. Hauskaa yhteisöllisyyttä.

**Yhteisöllisyyttä ja
yhdessä tekemisen
iloa**

Koulun käytännöt = yhteisöllinen malli kestävyYTEEN

- Koulu toimii tavalla, joka säästää luonnonvaroja, vähentää päästöjä ja suojelee ympäristöä – samalla vahvistetaan kestävä elämäntavan taitoja.
- = lajitellaan, korjataan, harkitaan, elinkaariajattelu, käytettykin voi olla hyvä!
- Pohtikaa materiaalivirtoja ekologisen ja taloudellisen kestävyYden kannalta.
- Ollaan kaikki vastuussa: meidän koulu!

Kaiken ei tarvitse olla uutta.
Samalla voidaan tallettaa kouluhistoriaa:
Kuvassa lukion alkuperäiset Domus-tuolit, jotka olivat kaatopaikkakunnossa, viilutkin rikki → ammattilainen sai osan raihnaista, kun kunnosti koululle tietyn määrän. Palkka siis oli, että hän kokosi ja kunnosti lopuista myyntiin itselleen.
Kunnostettu yli 100 vuotias täyspuinen opettajanpöytä, koulun penkkejä, kuvataululaatikot ja -teline ja käytävälle kaappi....→ ”piilo-opetus suunnitelmaa”

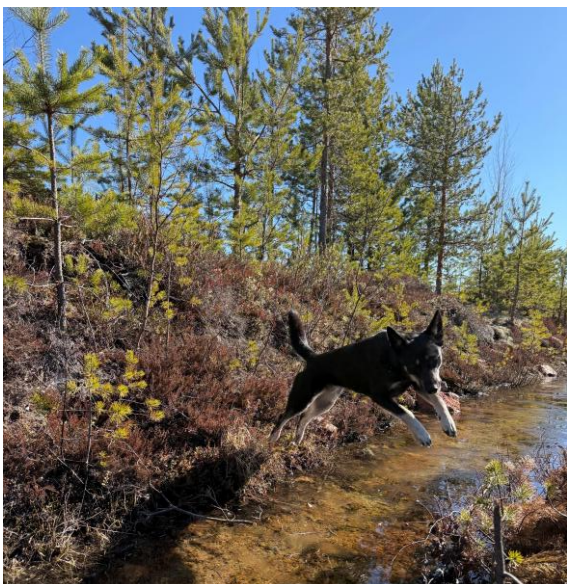
Jätteen lajittelu on yhteinen asia! (ei Joku...)

Jotta toimii, yhdessä sovitaan:
mitä lajitellaan,
kuka ohjaa, milloin ja miten,
missä on astioita,
kuka lajittelee,
kuka tyhjentää,
minne tyhjennetään,
mahtuuhan keräysastiaan.

→ palkinto?

Sovitaan
Yhdessä
Keke-kokous
1 krt/lukuvuodessa

**Hae luontoretkiavustusta
koululuokallesi tai
varhaiskasvatusryhmällesi**

Luontokokemukset Käsin tekeminen

- Osallistuminen **ennallistamishankkeeseen**:
”Suojeltava suo ja ojat tukkoon”
 - Verkostoituen: tekninen toimi mukaan,
paikalliset lähiluontokohteet ja
luontoselvitykset -> **yhteistyöllä
luontopolku.**
 - OPS esim. vaellusopintojaksot,
(esim. Kuusamo, Inari)
- Kyydeissä lukioyhteistyötä tai retkiavustus+
omavastuu.

Hyvisteoilla elämään merkityksellisyyttä

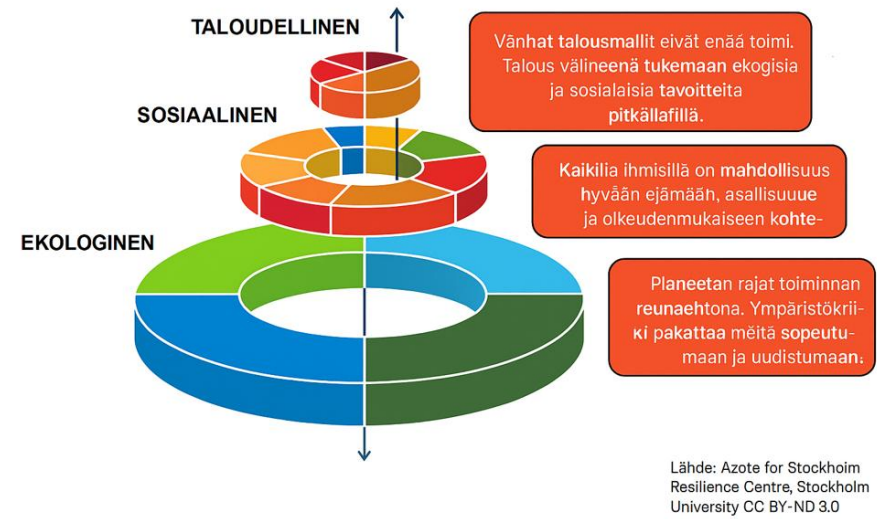
- palvelukodin asukkaaisen ulkoilutus hyppytunnilla
- roskienkeräys talkoot Lions Clubin kanssa
- ennallistamisreissu suolle

Random act of Kindness -puu,
”yllätyshyvyys”

Vinkkejä ja tietoa löytyy [netistä](#).

Kestävä tulevaisuus tarkoittaa tapaa elää ja tehdä päätöksiä niin, että ihmisillä ja muulla luonnolla on hyvät mahdollisuudet elää hyvin myös tulevaisuudessa.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ | UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Kestävän tulevaisuuden jokiveneessä,
kaikki mukana!

Muhoksen lukion
kestävän kehityksen suunnitelma
2026-

Kohti oman koulun kestävän kehityksen suunnitelmaa, jossa mukana on ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen sekä taloudellinen kestävyys.
Huom. tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelmaakin on tätä!

EKOLOGINEN KESTÄVYYS			
Toiminto: luontokokemus	Aika	Toteuttaja	Mittari
Geopark	myös oppiaineiden sisällä	Aineenopettaja	Toimintakertomus
Valioja/Kirkkosaari	8/2026 alkaen	Erasmus+, BI2-3, bi-ge opettaja	
LI9: Kuusamo (luontotieto mukaan)	5. jakso	Vastuupettajat	Erasmus+: loppuselvitys
Luontoa laajasti: Inari	1. jakso	Vastuupettajat	Nykytilan arviointilomake
Likkuva opiskelu -toiminta	opintojakso ja toimintakulttuuri	Mahdollisuuksien mukaan kaikki opettajat	
Toiminto: kouluruoka			
Lähiaruoka	koko ajan	Ruokahuolto	Ruokahuollon ja THL:n kyselyt
Kasvisruoka tasa-arvoisena	koko ajan	Ruokahuolto	
Kasvista/salaattia monipuolisesti	koko ajan	Ruokahuolto	
Hävikkipöytä ja tieto kouluille	koko ajan	Ruokahuolto	Näkyv info-tv:ssä
Hävikkitiedon hyödyntäminen	joka jakso	Keke vastaavat/BI2-3	Keke vastaava
Toiminto: lajittelu/kierrätys			
Sisäkeräysastioiden tyhjennys	koko ajan	Työnjako varmistetaan keke-suunnittelukokou	Tekninen toimi Yhteisvastuu seurannassa
Ulkokeräysastioiden ongelmahäly	sattuessa	Tekninen toimi, hälyytys kanslian kautta	
Ohjeistus: opettajat	tarvittaessa	Rehtori, keke vastaavat (voi olla myös opiskelijat)	
Ohjeistus: opiskelijat	lv alussa, tarvittaessa	Rehtori, RO:t, opiskelijakunnan hallitus, keke vast	
Ohjeistus: henkilökunta	kokous 1/lv, tarvittaessa	Rehtori, muu esihenkilö	Koulun omat kyselyt
Kiertotaloustietouden jakaminen	opintojaksoilla ja toimintakulttuurin arjessa	Aineenopettajat, opisk. hall ohj opettaja, kekevastaavat, rehtori	
Toiminto: kestävä elämäntapa omaksi			
Omaksi ottaminen, kriittinen kuluttaminen osallisuus	Koulun toimintakulttuurin arki: puhuminen ääneen, miksi teemme ja keskustelu aiheesta	Koko henkilöstö ja kaikki opiskelijat	Koulun omat kyselyt Myös valtakunnalliset kyselyt kuten THL
Merkityksellisyyskokemisen, opiskelijat voivat vaikuttaa!	Koko lukuvuosi	Rehtori, opettajat, muu henkilöstö riippuen vast	

Haasteiden taklaus yhdessä - pohtikaa yhdessä

- Miten keke yhteiseksi sateenvarjoksi koulussa?

→ kirjataan ops:iin, pidetään puheissa,

lv-painotukset, opiskelijakunnan

hallituksella iso rooli, keke-koordinoitkokoukset,

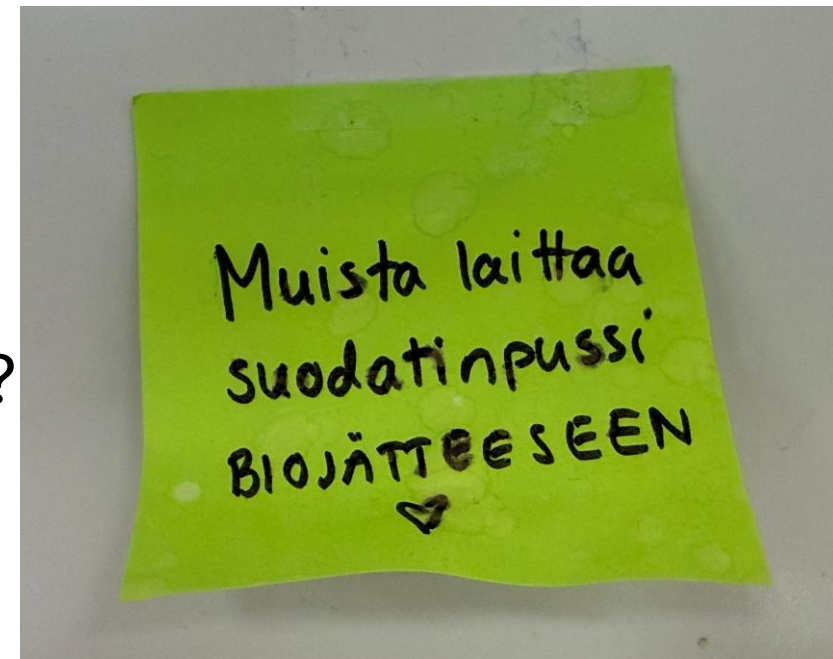
koulun remonttiryhmä?

- Miten muut opiskelijat saadaan mukaan?

→ ops-hallitus, keke-tiimi, teemapäivät, kisat, porkkanat,

- Koulun omat kyselyt

- Inhimillisuus! Muistetaan kehua, kannustaa ja todeta hyvä.

A close-up photograph of a dragonfly perched on a green reed stem. The dragonfly's body is dark and segmented, and its four large, transparent wings are spread out, showing a complex network of veins. The background is a clear, bright blue sky. The reed stem is green and has some small, dark spots. The dragonfly is facing towards the right of the frame.

**Mitä kestävä
kehitys
tarkoittaa
sinulle juuri nyt?**

Linkkejä

- Toivoa ja Toimintaa : opettajille, oman aineen vinkit!
 - Koulun korjausopas :keke-tiimi
 - MAPPA.FI = GreenComp EU:n ohjeistus: Kestävyyden tiekartta, MATERIAALEJA ja kalenteri
 - Ilmastokasvatus Suomen lukioissa 5/2025
- Sis. kaksi toiminnallista tehtävää: roolipeli ja näytelmä
- Lukioiden kestävyys tiekartasto

